

vysokou školu zemědělskou (nař. min. orby ze dne 31. července 1872 čís. 121.) ve svém §u 2. velice případnou normu, která ovšem dle podstaty věci platí i pro universitní hab. řád, ač v něm výslovně stanovena není: »Für Fächer, welche nicht Wissenschaft, sondern nur Kunstfertigkeiten zum Gegenstande haben, kann die Habilitierung nicht erfolgen.«

Uvedli jsme veškeré podmínky [kromě jedné velmi neurčité, o níž bude jednáno v oddílu b)], jež musí býti dány, aby bylo o žádosti kandidáta meritorně rozhodováno. A contr. plyne z toho též, co je nerozhodno pro dosažení veniae docendi. Jest to především státní občanství a pohlaví žadatele. Poněvadž postavení soukromého docenta není státním (veřejným) úřadem, a poněvadž požadavek rakouského státního občanství není v habilitační normě výslovně stanoven, mohou býti i cizozemci připuštěni k habilitaci. (Tak skutečně též dle praxe.) Poněvadž ani pohlaví žadatele nerozhoduje, je míti za to, že jsou ženy stejně připuštěny k habilitaci jako muži,*) pokud vyhoví nutným podmínkám (předpokladům); některé z těchto předpokladů jsou arcíť ženám té doby nedosažitelné, jako na př. doktorát věd právních nebo theologie, a ne p ř í m o proto i habilitace pro tyto předměty. (Dokončení příště.)

Hovorna.

Nynější stav otázky universitního odkazu Kohnova.

Spor o universitní odkaz arcibiskupa Kohna prošel správním dvorem soudním. Stížnost do nepřijetí universitní nadace byla jako neodůvodněná zamítnuta. Nikdo, kdo zná tradice tohoto soudního tribunálu — a zejména ten ne, kdo si zapamatoval jeho rozhodnutí v otázce právní (ústavní) platnosti tak zv. annenského patentu, zrušivšího pomocí »nouzového práva státního« zemskou ústavu království Českého —, nemohl očekávati v této věci jiného rozhodnutí. Čekati od tohoto soudu překvapení, jde-li o nějakou cause célèbre s politickou příchutí, je vyloučeno; naopak může každý prostý čtenář denních listů, byť by neměl ani nejmenších juristických znalostí, v takovém případě již napřed na prstech si vypočítati, jak bude rozhodnuto, a jistě se nezmýlí. Juristického labužníka zajímá zde pak toliko způsob, jakým se tento tribunál z podobných situací vymotává. Nejúčinnějším prostředkem, jímž může správní soud odmítnouti meritorní spoluúčast na politické otázce konkrétního právního

*) § 12. hab. ř. mluví sice v jiné souvislosti výslovně jen o „mužích“ (srovn. o tom níže). Z toho nedá se však po mém soudu vyvoditi, že by chtěl zásadně ženy z habilitace vůbec vyloučiti. Pravdou arcíť jest, že hab. řád na možnost habilitace žen vůbec nemyslel.

sporu, jest pak známé »volné uvážení« správních úřadů. Pro znalce bylo tedy nejen napřed jisto, že stížnost do nepřijetí universitního odkazu Kohnova bude odmítnuta správním dvorem soudním, nýbrž on mohl též se vši určitostí počítati, že se tak stane pro domnělou nepřislušnost jeho, prýšticí z práva »volného uvážení« nadačních úřadů. Sdělujeme-li však přes to ono rozhodnutí správního soudu se čtenářem, činíme tak proto, že zdá se nám v jednotlivostech nad míru zajímavým.

Rozhodnutí vyneseno bylo dne 9. února 1918 (č. 2114) za předsednictví prvního presidenta svob. pána Schwarzenaua a v přítomnosti radů Dr. šl. Schustera, Dr. svob. p. Hiller-Schönaicha, Dr. Pantučka, Dr. šl. Herrnritta a zapisovatele Dra. Fabritia.

Důvody rozhodnutí líčí především skutkovou podstatu (obsah testamentu), rozhodnutí správních úřadů nadačních o ní a přecházejí pak k vývodům stížnosti ke správnímu soudu. Práví se: »Stížnost vykonavatele testamentu Dra. Vavruše proti rozhodnutí ministerstva kultu a vyučování ze dne 9. pros. 1916 namítá ve směru formálním, že rozhodnutí stalo se místo politickým úřadem zemským, který byl příslušným dle dv. dekr. ze dne 7. června 1841 s. z. s. 541 a min. nařízení ze dne 19. ledna 1853 č. 10 ř. z., ministerstvem kultu a vyučování, tedy úřadem nepřislušným«.

»Ve směru meritorním namítá se, že přijetí nadace není nikterak otázkou volného uvážení, poněvadž je vůle zakladatele, pokud neobsahuje nic nezákonného, jediňe rozhodnou. Poněvadž pak nadace arcibiskupova neobsahuje nic nezákonného, nýbrž slouží účelu obecně prospěšnému, jsou podmínky přijatelnosti splněny; měla býti dle dekr. dv. kanč. ze dne 16. pros. 1826, s. z. s. sv. 54, č. 89, přijata.«

»Avšak i kdyby šlo o otázku volného uvážení, není v tomto případě stížnost vyloučena, poněvadž protizákonné odůvodnění v odpor vzatého rozhodnutí vyžaduje jeho zrušení. — Ustanovení testatora hová všem podmínkám zákona, ježto z něho plyne jasně účel nadační, jmění nadační a vůle, zřídití osobu ústavní (anstaltliche Person), a zároveň správu nadace přesně upravuje. — Není prý ustanovení, které by prohlašovalo za možnou jen takovou nadaci, jež by bezprostředně v život vstoupiti mohla, poněvadž prý je mnoho nadací, jichž uskutečnění zůstaveno jest pozdější době. — Pochybnost jest též, zda nutno žádati ke zřízení university zvláštního zákona, jde-li o universitu, která má býti zřízena soukromými osobami, spolky a pod. — Rozhodnutí plete si prý otázku přijatelnosti nadace s její případnou permutací.«

»Mimo to dlužno spatřovati v tom, že bylo opomenuto rozhodnutí o přijatelnosti substituovaného účelu v případě, že by se primárně nařizený účel neuskutečnil, vadnost řízení.«

»V dodatku ke stížnosti rozvádí se blíže, že otázka právní možnosti a přípustnosti nadačních účelů nepodléhá nijak kognici úřadu dle volného uvážení; poněvadž ale v tomto případě nadační účel jest obecně prospěšný a nikterak právně nemožný, má stěžovatel subjektivní nárok na přijetí nadace. Nutno prý rozlišovati mezi věcnou a právní nemožností splnění nadace; v tomto případě však nejde ani o tu ani o onu.«

Po té přikročuje správní soud k vlastní »úvaze« dle §§. 2.—5. svého zákona. Než ji sdělím se čtenářstvem, je nutno krátké vysvětlení: Byly skutečně podány stížnosti dvě, nebo, jak se v rozhodnutí správního soudu praví, »dodatek ke stížnosti« a stížnost původní. Původní stížnost vypracována byla advokátem Drem. Juliem Ambrosiem (jemuž vděčím za laskavé sdělení rozhodnutí správního dvoru soudního*); »dodatek« pak pochází od profesorů státních věd na brněnské české technice. Oba elaboráty (které snad svého času, až celá sporná otázka bude definitivně ukončena, budou podrobně sděleny s veřejností) rozcházejí se skutečně v zásadním názoru: první popírá, že by úřady nadační o přijatelnosti nadace rozhodovaly dle »volného uvážení«, druhý uznává sice toto volné uvážení, avšak jen potud, pokud jde o otázku »obecné prospěšnosti«, kterážto prospěšnost jest jedinou zákonem v ý s l o v n ě stanovenou podmínkou pro přijetí nadace nadačním úřadem. Ostatní podmínky však — zákonná (právní) věcná přípustnost či možnost účele nadačního — rozumí se samo sebou a nejsou nikde výslovně normovány. O otázce právní (zákonné) přípustnosti pak — což neznamená nic jiného než otázku, zda-li je účel nadace státními zákony zakázán čili nic — dle názoru onoho »dodatku« nemožnou nadační úřady vůbec rozhodovat dle »volného uvážení«, poněvadž tato otázka jest otázkou »stricti juris« par excellence. (Zdůrazňuji, že výraz »rechtlich unmöglich«, jehož užilo ministerské rozhodnutí, jest pojmově pokládati za stejnoznačný s výrazem »gesetzwidrig« nebo »rechtswidrig«, jak ho na př. užívá § 6. zákona spolkového, neboť jinak musel by i nadační účel, jemuž chybí »obecná prospěšnost«, býti »rechtlich unmöglich«. Nadace ovšem, jejíž účelu chybí »obecná prospěšnost«, jest tolikéž »rechtlich unmöglich«, ježto nemůže dle platného práva býti nadačním úřadem přijata, nikoli však každý účel, kterému chybí znak »obecné prospěšnosti«, jest proto i »rechtlich unmöglich«). Poněvadž pak ministerské rozhodnutí nejednalo vůbec o otázce obecné prospěšnosti účelu nadace Kohnovy, nýbrž snažilo se dokázati jeho právní nemožnost, šlo dle názoru »dodatku« o otázku stricti juris a byla tudíž dána příslušnost správního soudu. Není přece možno

*) Viz k tomu zprávu uveřejněnou v »Právniku«, roč. 56 (1917), str. 364—367.

tvrditi, že nadační úřad, ať jedná a rozhoduje jakkoli o nadacích, pokud se týče o jejich přijetí či nepřijetí, rozhoduje již proto dle volného uvážení. Za to plyne na druhé straně z povahy věci samé, že pokud jedná a rozhoduje správní úřad o otázce »obecné prospěšnosti« čehokoliv, tedy nejen nadace, rozhoduje dle »volného uvážení«. Tak tomu aspoň odpovídá pojem »volného uvážení« v rakouském právním řádě. Ne proto tedy, že jde o nadaci, nýbrž proto, že o její přijatelnosti rozhoduje její »obecná prospěšnost«, mají nadační úřady »volné uvážení« ve věcech nadačních. Podobné názory ostatně jako v původní stížnosti četli jsme i jinak v literárních projevech týkajících se otázky Kohnova odkazu. Tak na př. Traub ve své záslužné jinak knížce »O právu nadačním se zřetelem k universitnímu odkazu arcibiskupa Dra. Theodora Kohna« (viz o ní můj posudek v »Časopise Matice Moravské«, 1917—1918, str. 446—453), Amicus Plato, »K universitnímu dědictví knížete arcibiskupa Dra. Kohna« (v tomto časopise, XXVII.), a Dr. A. »Otázka nadace arcibiskupa Dr. Kohna« (v »Našinci« ze dne 3./I. 1917).

Než vraťme se zase k rozhodnutí správního soudu. Správní soud uvažuje takto:

»Ke vzniku nadace je kromě právního jednání věnování jmění, jež může se státi mezi živými nebo na případ smrti, zapotřebí v ýrok u správního úřadu o přijatelnosti. Tento výrok, *jenž zahrnuje zároveň rozhodnutí o otázce obecné prospěšnosti,**) spočívá ve volném uvážení úřadů. Dvorní dekret ze dne 7. června 1841, č. 541. s. z. s., jakož i dekret dv. kanceláře ze dne 21. května 1841 č. 60., sv. 69., nestanoví v tomto směru žádných zákonných omezení. Též dekr. dvorní kanceláře ze dne 16. listop. 1826, s. z. p. č. 89., sv. 54 nelze pokládati za omezení tohoto volného uvážení, ježto má na mysli případ, že mešní nadace, ježž přijatelnost nebyla pochybna, v důsledku testamentárního pořízení zakladatele v dalekosáhlé míře omezovala práva dědiců; nařizuje, aby přes to bylo ustanovení zakladatelova dbáno.«

»Spočívá-li ale výrok o přijatelnosti nadace ve volném uvážení úřadu, *tedy plyne z toho, že nemůže mítí nikdo práva na úřední přijetí nadace* — ani zakladatel, ani jeho dědicové, ani vykonavatel poslední vůle, jenž přece dle §u 816. všeob. zák. obč. platí jen jako mandatar zůstavitele a nemůže proto vznášeti v tomto směru nároky neodvislé od práv zůstavitele.«

»V odpor vzatý výnos posuzoval přijatelnost nadace s hlediska obecné prospěšnosti; nemůže býti vykládán tak, jako by se úřad byl považoval za omezena právními důvody ve svém volném uvážení, poněvadž ministerstvo skutečně použilo potud svého volného uvážení, pokud v jeho výnosu uplatněny jsou úvahy vhodnostní (Zweckmäßigkeitserwägungen), které vedly úřad k jeho roz-

*) V dalším podávám zvlášť zajímavá místa rozhodnutí *ležatým* písmem.

hodnutí a které — *ať jsou již věcně případné nebo nepřípadné* — dle §. 3. lit. e) zákona ze dne 22. října 1875 č. 36. ř. z. ex 1876, jakož i vůbec všeliké chování se úřadu dle účelnosti (Zweckmäßigkeitserbarung) vymykají se přezkoumání správním dvorem soudním.«

»Soudní dvůr přidržel se tudíž svého opětovně vyloženého právního přesvědčení, jako v rozhodnutích z 28. I. 1897, 2. V. 1894 č. 1729 sb. č. 7879, č. 556, sb. č. 10.328, a v usneseních z 4. VII. 1898 č. 3405, z 3. VII. 1899 č. 5431, z 25. IV. 1906 č. 897, z 5. X. 1916 č. 9758, dle něhož výrokem o nepřijatelnosti nadace nemůže nikdo pokládati svá subjektivní práva za porušena, takže dle §. 2. zák. ze dne 22. října 1875 č. 36. ex 1876 chybí předpoklad pro stížnost u tohoto soudního dvoru.«

»Co pak týče se otázky, zda-li bylo přípustné, že žalované ministerstvo bezprostředně vydalo výrok o otázce přijatelnosti universitní nadace, *aniž by bylo předcházelo rozhodnutí povoláného k tomu vlastně politického úřadu zemského jakožto nadačního úřadu I. instance, nemůže se ani tím stěžovatel cítiti dotčeným ve svých právech*; neboť jak správní soud v nadačních věcech v rozhodnutí ze dne 19. května 1915 č. 3471, sb. č. 10.923 A, vyložil, nemůže tam, kde vůbec nejde o subjektivní právo nějaké osoby, ani v nedodržení jinak nutných předpisů o řízení býti spatřován důvod ku stížnosti k tomuto soudu.«

»*O otázce přijatelnosti nadace v druhé řadě uvedené pro jiné kulturní účely nebylo dosud úřadem v nedostatku příslušného návrhu strany (Partieantrages) vůbec rozhodnuto.*«

»Stížnost bylo tedy jakožto neodůvodněnou odmítnouti a správní soud musel si odříci pojednati o jednotlivých bodech, jež vztahují se k otázce účelnosti a obecné prospěšnosti zmíněné nadace.« —

Přes to, že v senátě zasedali uznání znalci práva vůbec a nadačního práva zvlášť, nutno sdělené zde rozhodnutí prohlásiti za ubohé. Byli bychom čekali od správního soudu přece poněkud více vtipu a důmyslu právníckého. Ale to, co nám zde podává, jest přímo negací pravého poslání ústředního soudu správního, který má dohlížeti na judikaturu správních úřadů. Nic zde nepomohou a nikomu nebudou imponovati odkazy na ustálenou praxi správního soudu. Slyšme jen: Pokud rozhodují správní úřady dle volného uvážení, nemá vůbec žádná strana nějakého práva či nároku vůči státu (úřadu)! Tedy nikdo nemá na př. v Rakousku právo (nárok) na udělení živnostenské nebo jiné koncese; úřad může dělat cokoliv, aniž by tím porušil subjektivní právo žadatelovo. Správní úřad nejedná tudíž vlastně dle »volného uvážení«, nýbrž dle čiré libovůle, neboť ať učiní cokoliv, neporuší tím subjektivního práva stran. A nejen materiální (hmotné) právo strany nemůže býti porušeno, nýbrž ani právo formální (procesní): o věci rozhodne úřad, který dle samého správního soudu byl nekompetentní, avšak

ani to není dle téhož soudu porušením práva stran! Naskytá se pak ovšem otázka, co je to za »stranu«, která nemá ani hmotného, ani formálního práva (nároku), přece ale stranou jest.

Nelze zde podrobně probíratí theorii o »volném uvážení«. Jisto jest, že zákon upravující kompetenci správního soudu není vzorem jasného zákona. V něm lépe než kde jinde obráží se důsledky nedostatku všeobecné theorie práva. Kdyby však správní soud pochopil správně své poslání, uvědomil by si, že jest — právně-politicky řečeno — povolán k tomu, aby uznáváním své kompetence tvořil (resp. uznával) subjektivní práva občanstva, a nikoliv k tomu, aby je použitím výmluvy o »volném uvážení« a nedostatku subjektivního práva rušil. Nejasnost zákona dává mu k tomu hojnou příležitost a možnost. Správní soud měl v našem případě d v ě nepopíratelné možnosti chopiti se věci a napravití, co správní úřady v nepochopitelné krátkozrakosti zkazily. Místo, aby jich využil, výmluvil se, a to způsobem velmi neobratným. O jedné možnosti jsme se již zmínili: spočívá v nepopíratelné skutečnosti, že nadační úřad nerozhodoval o obecné prospěšnosti nadace a tudíž také ne dle volného uvážení. Tvrzení správního soudu, že úřad nadační posuzoval přijatelnost »s hlediska obecné prospěšnosti«, jest očiividně nepravdivé.*) O takovém posuzování není v minister-ském výnosu ani potuchy. Věc má se ve skutečnosti tak, že správní soud užil zde (je těžko říci, zda bona či mala fide) následující argumentace: »Nadace mají se nadačními úřady přijmouti, je-li účel jejich obecně prospěšný; nebyla-li tudíž nadace přijata, není patrně obecně prospěšnou.« To znamená asi tolik, jako by řekl rekursní soud ve věci trestní: »Lidé mají býti odsouzeni pro vraždy k smrti; poněvadž tento obžalovaný byl odsouzen k smrti, jest jeho čin patrně vraždou.« V našem případě šlo ale právě o to, zda-li byla nadace přípustným způsobem nepřijata. Tuto otázku mohl v našem případě správní soud meritorně zodpovědět, aniž by se byl dotknul otázky podstatně jiné, zda totiž nadační úřad Kohnovu nadaci pokládal (sc. dle »volného uvážení«) za obecně prospěšnou čili nic, poněvadž tuto poslední otázku, jak vůči tvrzení správního soudu pevně trváme, vůbec neřešil. Mysleme si jen křiklavější případ, že by nadační úřad nějakou nadaci nepřijal s výslovným odůvodněním, že zřizovatel její jest Čechem, že slouží českým kulturním účelům a pod.; byl by i v tomto případě správní soud ze skutečnosti, že byla odmítnuta nadace, usuzoval, že byla odmítnuta na základě úvahy o její »obecné prospěšnosti,« tedy dle »volného uvážení?« Musel by tak důsledně dle své »praxe« učiniti, z níž plyne, že z toho, že byla prostě odmítnuta nadace (a ne něco jiného),

*) Za to je ale ryzí pravdou, že „die Behörde sich durch rechtliche Gründe (!) in ihrem freien Ermessen nicht beeinträchtigt erachtete“, jak rozhodnutí naivně dodává.

podává se již konkluse, že bylo rozhodnuto dle »volného uvážení«. Druhá možnost správního soudu, kterou by beze všeho byl mohl zrušiti rozhodnutí ministerské (a to dle §. 6. svého zákona), spočívala v nepopíratelné, správním soudem ještě nadbytkem výslovně uznané vadnosti řízení:*) o věci rozhodl úřad, který nebyl kompetentní v onom stadiu vůbec rozhodovati (totiž ministerstvo kultu a vyučování); vymlouvat se na to, že ono ministerstvo bylo by p o p ří pad ě v druhé instanci povoláno rozhodnout o Kohnově odkazu, nelze přece, neboť kdyby příslušný úřad nadační (místodržitelství) byl nadaci přijal, nebylo by ministerstvo vůbec bývalo s to (poněvadž zde nebylo nikoho, kdo by byl měl právo rekursní proti přijetí nadace) uplatniti své právní názory o »právní nemožnosti« nadace Kohnovy. Pohybuje se ale ve svém vadném kruhu — že tam, kde správní úřadové rozhodují dle »volného uvážení«, nemají proto státní občané žádných práv vůči státu (kdežto ve skutečnosti je nanejvýš opak přijatelný) — dospěl šťastně ve své praxi i k další konklusi, že nemají v takových případech ani formálních (procesních) práv a nároků! Uvažme jen, kam takový nihilismus právní vede! Především jeví se nám pak nepochopitelným, proč takovému státnímu občanu v oborech »volného uvážení« správních úřadů dána jest »možnost« (dle theorie správního soudu nesmíme říci: »právo«) rekursní v instančním postupu správním. Žádá-li na př. státní občan o udělení hostinské živnostenské koncese u příslušného živnostenského úřadu první instance (magistrát, okr. hejtmanství), jaký má to smysl, dáti mu »možnost« rekursu k druhé instanci a dále i ke třetí, když přece o udělení takové koncese rozhoduje úřad správní dle »volného uvážení« a státní občan nemá tudíž v takovém případě dle theorie správního soudu vůbec žádného právního nároku (subjektivního práva) a to ani materiálního ani procesního? Co tedy vlastně uplatňuje svým rekursem? Nač vůbec ona tři instance, když by dle názoru správního soudu kterákoliv z nich o věci mohla rozhodnouti (tedy důsledně ovšem i kterýkoliv jiný úřad) jako první instance, aniž by tím bylo porušeno subjektivní právo (procesní) stěžovatele? Či platí ona theorie správního soudu jen jaksi pro foro interno tohoto tribunálu, takže by snad státní občan měl sice právní nárok vůči správním úřadům a s hlediska těchto úřadů, nikoliv však s hlediska správního dvoru soudního?

Myslím, že by se měl náš správní soud rozmysliti nad následujícím problémem: S hlediska ryze theoretického poznávání práva můžeme sice velmi dobře mluvit o subjektiv-

*) Z textu rozhodnutí správního soudu nelze ostatně vůbec vyčísti nějakého nadšení pro výnos ministerský (srovn. na př. šetrnou poznámku o »věcné případnosti nebo nepřípadnosti vhodnostních úvah« ministerstva); někdy zdá se přímo vysvítati z judikátu jistý stud. To je jediná jeho světlá stránka.

ních právech, která jimi jsou, ačkoliv jim chybí procesuální pendant, t. j. příslušné procesní právo; s hlediska praktického o však nahlédneme lehce, že teprve ono procesní právo (právo stížnosti, rekursu) činí ze subjektivního práva hmotného — tedy na př. z práva na přijetí nadace — něco prakticky cenného pro státní občany. A poněvadž byl správní soud svého času zřízen patrně proto, aby ona hmotná práva státních občanů stala se cennějšími, a ne proto, aby tento soud svými teoriemi upevňoval ještě správní úřady v mylném domnění, že ve věcech »volného uvažování« mohou dělat cokoliv, jelikož rozhodují sice o něčem, ale nikoliv o »právech« státních občanů, jest na bíledni, že správní soud zneužíváním nešťastného ustanovení o »volném uvážení« ve svém zákoně zpronevěruje se svému poslání tak důkladně, že činí právě opak toho, co činiti má! Mnozí a mnozí theoretikové práva — mezi nimi zejména též soudci onoho tribunálu, kteří pracují i vedle své soudcovské činnosti theoreticky — domnívají se, že praxe správního soudu jest jakousi vůdčí hvězdou pro theorii právní a nevyčerpateľnou studnicí theoretických zisků pro právní vědu a poznávání práva vůbec. Dovolují si o tom vyjádřiti jisté pochybnosti. Pochybují zejména o tom, zda na př. z judikátů, jako je tento, dozví se theorie něco kloudného o pojmu »subjektivního práva« hmotného a procesního; nevím, zda z proslulé argumentace správního soudu ve známém judikátu o ústavnosti české »zemské komise«, že to, čím byl zrušen český zemský výbor, není nařízením a proto jest zákonem (!; jako by nebyla ještě další možnost, totiž protiústavní absolutistická emanace vlády, která není ústavně ničím), získá theorie nové poznatky pro všeobecnou nauku o poznávání práva, leda snad negativní výtěžek, že jde při takových judikátech o exempla vitiiis evitabilia! Daleko více než oněch pochybných výtěžků pro skutečnou theorii právní cenil bych si proto, kdyby si správní soud uvědomil své praktické poslání, jak jsem je shora krátce naznačil. My theoretikové nečekáme od něho, aby nám ve svých judikátech — jaksi mimochodem — poskytnul též soustavný systém základních pojmů právních (jako je »zákon«, »subjektivní právo«, »volné uvážení« atd.), nýbrž těšili bychom se upřímně, kdyby aspoň na poli praktickém vykonal to, k čemu jest povolán. A tento úkol je zcela jednoduchý a dá se uskutečnit bez velkého a složitého aparátu rozličných učeností; patří k němu jen zdravý smysl pro vlastní poslání — a trochu neodvislosti, ostatní podá se samo sebou.

Na konec ještě několik slov o předposledním odstavci onoho rozhodnutí. Tam praví se: »Über die Frage der Annehmbarkeit der in zweiter Linie erwähnten Stiftung für andere kulturelle Zwecke wurde bisher von der Behörde mangels eines bezüglichen Parteiantrages überhaupt nicht abgesprochen«. Jaký účel má míti tento odstavec, není zcela jasné. Tvrzení je správné,

o tom nelze pochybovati, a ve skutečnosti skrývá se v okolnosti, že nadační úřad nerozhodl zároveň (současně) o druhém, alternativním účelu (zřízení nadace pro moravskou Akademii věd), opět nepopíratelná vadnost řízení. Proč se však o tom správní soud ve svém judikátu zmiňuje? Vždyť dle jeho vlastní theorie ani tímto kusým vyřízením nemožl býti stěžovatel ve svém právu dotčen! Záhadným je pokus, jak se správní soud snaží zakrýti onu vadnost řízení poukazem na to, že nadační úřad d o s u d nerozhodl o přijatelnosti druhého účelu pro nedostatek »návrhu strany«. Jaké? Té, která nemá ani hmotného, ani procesuálního subjektivního práva na přijetí nadace? Odkud čerpal správní soud své právní přesvědčení, že k projednávání alternativní otázky nadačním úřadem je třeba v ý s l o v n ě žádosti strany? Což neplyne ostatně z původní žádosti o přijetí implicity také žádost o případné přijetí nadace s účelem alternativním? Kde je vůbec předpis, že nadační úřady nesmí jednati ex offo, nýbrž jen na popud strany? Což kdyby zůstavitel, zřídív testamentem nadaci, neustanovil žádného vykonavatele poslední vůle? Tu by byla dle theorie správního soudu nadace vůbec ztracena, poněvadž zde není »strany«, která by mohla zakročiti. Ostýchal by se nadační úřad zahájit ex offo jednání o přijetí takové nadace i v tom případě, kdyby šlo o milionové věnování dejme tomu na výrobu kanonů a zbraní? Opět dovolujeme si o tom vysloviti své pochybnosti.

Nechceme zde předbíhati budoucím událostem a záležitost předem komplikovati jistými poukazy na jiné intereseuty ve věci Kohnovy poslední vůle. Chceme jen stručně naznačiti, že zdá se nám, jakoby byl správní soud — ve vši šetrnosti k rozhodnuvšímu úřadu nadačnímu — dním odstavcem zašel v obor »stavitelství mostního«: neboť mosty nestaví se jen ze železa, betonu atd., nýbrž někdy i ze z l a t a !

Weyr.

Literatura.

Dr. Arnošt Wenig, docent české univěrsity v Praze, »O náhradnictví v právu směnečném«, v Praze 1916. Nákladem vlastním. Str. 143.

V nepříliš bohaté právnícké literatuře české znamená každá nová publikace jistou událost a je-li kniha psána skutečně s vážnou vědeckou tendencí, jako kniha tato, je povinností, aby bylo o ní nejen referováno, nýbrž aby byla též kriticky hodnocena. V publikaci Wenigově není ani tak zajímavo sledovati, jaký problem řeší, ani jaké jsou jeho výsledky, kterých ostatně v této práci ani nepodává, poukazuje na další druhý a třetí díl, spíše upoutá pozornost metoda tohoto spisu a jistá neohroženost autorova prováděti důsledky své metody. Proto považujeme za důležité obrátiti pozornost právě k této metodě a budeme se jí v prvé řadě zabývati.

Spis skládá se z předmluvy, jednající »O metodě a systému tohoto spisu«, a jest úvodem ke všem třem dílům, z nichž publikován jest však jen prvý »O disimulaci při bezvýhradném inkasním a zástavním indosamentu«.